

תזכיר חוק

א. שם החוק המוצע

תזכיר חוק לתיקון פקודת המכרות, התשפ"א-2020.

ב. מטרת החוק המוצע, הצורך בו, עיקרי הוראותיו והשפעתו על הדין הקיים

לנוכח המצב הכלכלי שהוא תוצאה של משבר הקורונה, מועברים באופן זמני להכנסות המדינה סכומים מתוך היתרות המצויות בקרן לשיקום מחצבות. בנוסף, התזכיר מעדכן את הפקודה באופן שמעגן בלשון החוק את המצב הקיים לעניין שיקום מחצבות.

ג. השפעת תזכיר החוק המוצע על החוק הקיים

החוק מתקן את החוק הקיים

ד. השפעת תזכיר החוק המוצע על תקציב המדינה

החוק יאפשר להעביר להכנסות המדינה מהקרן לשיקום מחצבות סכום של כ-500 מלש"ח לשימוש מיידני. הכסף יושב לידי הקרן לשיקום מחצבות במלואו, במהלך השנים הבאות, בדרך של הפחתתו לאורך מספר שנים מתקציב המדינה, על ידי תקצוב הקרן לשיקום מחצבות.

ה. השפעת תזכיר החוק המוצע על תקנים במשרדי הממשלה וההיבט המינהלי

אין.

ו. להלן נוסח תזכיר החוק המוצע ודברי הסבר

תזכיר חוק לתיקון פקודת המכרות, התשפ"א-2020

1. החלפת חלק י"ג .1 במקום חלק י"ג לפקודת המכרות יבוא :
לפקודת המכרות

הגדרות 112. בפרק זה :

"בעל מחצבה" – האחרון שהפעיל מחצבה, בין אם ניתן לו רישיון חציבה ובין אם לאו ;
"הקרן" – הקרן לשיקום מחצבות כמשמעותה בסעיף 113 ;

"מחצבה" – מחצבה או חלק משטח המחצבה, לפי העניין ;

"שיקום" - שינוי פני הקרקע והתאמתה לייעוד התכנוני שנקבע לה בתוכנית שיקום, לרבות פעולות הכשרה והנחת תשתית לייעוד כאמור ;
"תכנית שיקום" – תכנית לפי חוק התכנון, המכילה הוראות שיקום, לרבות תכנית הקובעת את הייעוד הסופי של הקרקע שבה מצויה המחצבה.

קרן לשיקום מחצבות 113. (א) שר האנרגיה רשאי, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, להקים בתקנות קרן לשיקום מחצבות.

(ב) בתקנות כאמור רשאי השר –

(1) לקבוע את הרכב הנהלת הקרן, דרכי עבודתה, סמכויותיה ותפקידיה ;

(2) לחייב בעל מחצבה לשלם לקרן תשלומים לפי כמות החומר שנחצב בה או לפי סוגי חומר שונים, או לפי אחוזים מהכנסות המחצבה, או לפי קני-מידה סבירים אחרים שייקבעו בין לכלל המחצבות ובין לסוגים שבהן ;

(3) לקבוע כל הוראה הנדרשת לביצוע תפקידי הקרן וסמכויותיה.

114. הודעה בדבר סיום חציבה
ראה המפקח שניצול מחצבה מוצה או הופסק, רשאי הוא להודיע לבעל הקרקע, לקרן לשיקום מחצבות ולבעל המחצבה, בהודעה מנומקת, שהחציבה באתר הסתיימה, ואין לבצע עוד חציבה בשטח שלגביו ניתנה ההודעה (להלן - הודעת סיום חציבה).
115. הכנת תכנית שיקום
(א) ראה המפקח כי יש להכין תכנית שיקום לגבי שטח מחצבה, רשאי המפקח להכין תכנית שיקום לשטח האמור, או להורות לקרן לשיקום מחצבות להכין תכנית שיקום בהתאם להוראותיו ובהתייעצות עם רשות הטבע והגנים הלאומים, ויודיע על כך לבעל הקרקע, ובלבד שבעל הקרקע לא הודיע בתוך חודש מקבלת הודעת המפקח כאמור כי בכוונתו להכין תכנית שיקום.
- (ב) אין בהכנת תכנית שיקום בידי הקרן או בידי המפקח כדי לקבוע כי על הקרן לבצע את השיקום או להשתתף בהוצאות הכרוכות בשיקום כאמור, כולו או מקצתו.
116. שיקום מחצבה
(א) מצא המפקח לאחר התייעצות עם הקרן ובהסכמת בעל הקרקע, שעל הקרן לפעול לשיקום מחצבה שניתנה לגביה הודעת סיום חציבה, וכי יש תכנית שיקום שחלה על שטח המחצבה, רשאי הוא להודיע לקרן כי אותה מחצבה טעונה שיקום (להלן - "הודעת שיקום"); העתק הודעה כאמור יימסר לבעל הקרקע ולבעל המחצבה.
- (ב) הקרן רשאית להחליט האם להשתתף בהוצאות שיקום, ובאיזה שיעור מן ההוצאות, בהתחשב, בין השאר, בתקציב הקרן, בדחיפות השיקום ובהיתכנות כי השיקום יתבצע ללא השתתפותה במימונו.
- (ג) החליטה הקרן להשתתף במימון הוצאות שיקום כאמור בסעיף קטן (ב) תודיע לבעל מחצבה על זכותו לשקם את המחצבה, במחיר ובתנאים שתקבע הקרן (להלן - זכות לסירוב ראשון); לא הייתה ידועה זהותו של בעל המחצבה - תהא הקרן זכאית לשקמה בעצמה.

- (ד) (1) תנאי השיקום והמחיר שבעל המחצבה יהיה זכאי לו לעניין הזכות לסירוב ראשון יהיו בהתאם להוראות מכרז לביצוע השיקום שתפרסם הקרן, ובהתאם לתנאי ההצעה הזוכה שתוגש באותו מכרז ;
- (2) עם בחירת ההצעה הזוכה במכרז, תודיע הקרן על פרטי ההצעה לבעל המחצבה, ובעל המחצבה יודיע לקרן בתוך 60 ימים מקבלת ההודעה אם בכוונתו לשקם את המחצבה בתנאי ההצעה הזוכה.
- (3) בחר בעל מחצבה לשקם את המחצבה בתנאי ההצעה הזוכה כאמור בסעיף קטן (1), יהיה בעל ההצעה הזוכה זכאי לתשלום מהקרן בשיעור ממחיר הצעתו שייקבע מראש בתנאי המכרז.
- (ה) בעל מחצבה שהודיע על רצונו לשקם את המחצבה כאמור בסעיף קטן (ד) יבצע את פעולות השיקום בהתאם להוראות המכרז ולתנאי ההצעה הזוכה, לתכנית השיקום ולהוראות כל דין.
- (ו) הודיע בעל מחצבה על סירובו לבצע את פעולות השיקום לפי תנאי סעיף זה, תהיה הקרן רשאית לבצע את פעולות השיקום כולן או חלקן באמצעות הזוכה במכרז.
- (ז) ראתה הקרן כי לא בוצע שיקום לפי הוראות סעיפים קטנים (ג)-(ו), וכי אין היתכנות לביצוע השיקום כאמור בפרק זמן סביר, תהיה הקרן רשאית לפעול לשיקום המחצבה בעצמה או באמצעות אחרים.

117. (א) שר המשפטים ימנה ועדת ערר ויקבע את מושבה.

ערר

- (ב) ועדת הערר תהיה של שלושה : יושב-ראש הועדה יהיה שופט בית משפט מחוזי, ושני החברים האחרים יתמנו האחד בהמלצת שר האנרגיה והשני בהמלצת שר הפנים.
- (ג) ליושב-ראש ועדת הערר יהיו כל הסמכויות הנתונות ליושב-ראש ועדת חקירה לפי סעיפים 9 ו-11 לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968.

(ד) ועדת הערר לא תהיה קשורה בדיני הראיות אלא תפעל בדרך שתיראה לה מועילה ביותר לבירור השאלות העומדות להחלטתה.

(ה) הרואה עצמו נפגע בהודעת סיום חציבה או בהודעת שיקום וכן בעל הקרקע או חוכרה בחכירה לדורות, כמשמעותו בחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969, רשאים לערור על ההודעה לפני ועדת הערר.

(ו) ועדת הערר רשאית לאשר את ההודעה בשינויים או בלי שינויים, או לבטלה.

(ז) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות את המועדים והדרכים להגשת ערר לפי סעיף זה ואת סדרי הדין בו, לרבות הוראות בדבר הוצאותיו.

הוראת מעבר 2. תקנות המכרות (קרן לשיקום מחצבות), תשל"ח-1978 יעמדו בתקפן, ויראו אותן כאילו הותקנו לפי סעיף 113 לפקודה כנוסחו בתיקון זה, ויראו את הקרן לשיקום מחצבות שהוקמה מתוקף התקנות האמורות, כאילו הוקמה לפי סעיף 113 לפקודה כנוסחו בתיקון זה.

הוראת שעה –
העברת כספים
לתקציב המדינה

3.

(א) על אף האמור בפקודה ולפיה, תעביר הקרן לשיקום מחצבות עד ליום ט"ז בשבט ה'תשפ"א (31 בדצמבר 2020) סכום של 500 מיליון שקלים חדשים להכנסות המדינה.

(ב) פחתה במהלך שנת התקציב יתרת המזומן בקופת הקרן מהסכום הנדרש לתשלום התשלומים שהוגשו בגינם דרישות לתשלום, או מ-50 מיליון שקלים חדשים, לפי הגבוה מביניהם, תתוקצב הקרן בסכום שישלים את יתרת המזומן ל-50 מיליון שקלים חדשים או לסך התשלומים שהוגשו בגינם דרישות לתשלום, לפי הגבוה מביניהם, בדרך שיתרת המזומן בקופת הקרן לא תפחת בכל עת מ-50 מיליון שקלים חדשים; הוראות סעיף קטן זה יחולו עד להשלמת תקצוב הקרן כאמור בסעיף קטן ד' להלן.

(ג) בתקופה שבין יום א' בטבת ה'תשפ"ה (1 בינואר 2025) ועד יום י"א בטבת ה'תשפ"ו (31 בדצמבר 2025) השר ושר האוצר יקבעו את המועד בו תתוקצב הקרן בגובה יתרת מסגרת החזר, ככל שתיוותר, בשים לב לצרכי הקרן ולצפי הוצאות הקרן לפי תוכנית העבודה הרב שנתית שלה.

(ד) בסעיף זה – "מסגרת החזר" – סכום השווה ל-500 מיליון שקלים חדשים, בתוספת הצמדה למדד המחירים לצרכן וריבית חשב כללי, מיום העברת הכסף להכנסות המדינה ועד למועד השבת מלוא הסכום, בניכוי סכומים שתוקצבו לפי סעיף קטן (א), כשהם נושאים ריבית והצמדה כאמור ממועד התקצוב ועד מועד השבת מלוא הסכומים לקרן.

ד ב ר י ה ס ב ר

תזכיר החוק הינו יישום של החלטת הממשלה בדבר העברה זמנית של סכומים מתוך היתרות המצויות בקרן לשיקום מחצבות להכנסות המדינה, וזאת לנוכח המצב הכלכלי בעקבות משבר הקורונה. אגב כך מוצע לעדכן את הפרק בפקודה העוסק בשיקום מחצבות. מטרת הפרק היא להבטיח כי מחצבות שהסתיימה החציבה בהן ישוקמו, ולא יישארו כמפגעים בטיחותיים או מפגעי נוף. הדרך לעשות כך היא, בין השאר, הקמת קרן לשיקום מחצבות.

לסעיף 1 - הסעיף מחליף את הפרק העוסק בשיקום מחצבות, באופן שמעגן בלשון החוק את המצב הנוהג לעניין שיקום מחצבות.

לסעיפים המתוקנים –

לסעיף 112 המתוקן – הסעיף מגדיר את ההגדרות הנחוצות לפרק.

לסעיף 113 המתוקן – סעיף זה מחליף את סעיף 120 הקיים לפקודה, אשר הסמיך את השר להקים את קרן לשיקום מחצבות (להלן – "הקרן"), לקבוע כללים לתשלום לקרן וכללים באשר להשתתפות הקרן בהוצאות. בנוסח המוצע, במקום הפסקה שהסמיכה השר לקבוע הוראות בעניין השתתפות הקרן בהוצאות, מוצע לקבוע פסקה המסמיכה את השר לקבוע כל הוראה הנדרשת לביצוע תפקידי הקרן וסמכויותיה.

לסעיף 114 המתוקן – בהתאם לסעיף המוצע, אם ראה המפקח על המכרות שהחציבה הופסקה או מוצתה, הוא רשאי להוציא לבעל המחצבה הודעת סיום חציבה. המפקח יודיע על סיום חציבה רק לאחר שמוצתה החציבה במחצבה, על מנת להבטיח ניצול מקסימאלי של חומר הגלם במחצבה. לאחר שהוצאה הודעת סיום חציבה חל איסור לבצע חציבה נוספת באותה מחצבה.

לסעיף 115 (א) המתוקן – הסעיף קובע כי אם ראה המפקח כי יש להכין תכנית שיקום לגבי שטח מחצבה, רשאי הוא להכין תכנית שיקום לשטח האמור, או להורות לקרן לשיקום מחצבות להכינה, בהתאם להוראותיו ובהתייעצות עם רשות הטבע והגנים. סעיף זה מחליף את סעיף 117 בנוסח הפקודה כיום, ומוסיף לו את האפשרות של הכנת תכנית שיקום בידי הקרן.

סעיף 115(ב) מבהיר כי עצם הכנת תכנית שיקום בידי הקרן, אינו מחייב את הקרן לשקם את המחצבה בעצמה או להשתתף בהוצאות השיקום.

לסעיף 116 המתוקן –

לסעיפים קטנים (א) ו-(ב) - עם סיום החציבה במחצבה, על המפקח, בהתייעצות עם הקרן לשיקום מחצבות, להידרש לשאלה האם מחצבה טעונה שיקום. אם סבר המפקח כי המחצבה טעונה שיקום, ואם קיימת תכנית שיקום שניתן לבצע על פיה את השיקום, יוציא המפקח על המכרות הודעת שיקום.

לאחר שהמפקח על המכרות קבע שיש צורך בשיקום המחצבה, על הקרן להחליט האם היא משתתפת בהוצאות. במהלך השנים גיבשה הקרן כללים לקבלת החלטות בדבר מימון מחצבות, כשהקווים המנחים הם תקציב הקרן, הצורך בשיקום, וההיתכנות שהשיקום יתבצע אף ללא השתתפות הקרן. מוצע לעגן קווים מנחים אלה, כרשימה לא סגורה, בלשון החוק.

לסעיפי קטנים (ג)-(ו) - לפי הקיים היום, לבעל המחצבה יש זכות לסירוב ראשון לבצע את השיקום ולקבל החזר על הוצאותיו מן הקרן, אולם הפקודה בנוסחה כיום אינה מגדירה כיצד ייקבעו עלויות השיקום שלהם יהיה זכאי בעל המחצבה אשר בוחר לשקמה כאמור. במהלך השנים הונהגה פרקטיקה של קביעת עלויות השיקום באמצעות מכרז. בתיקון המוצע מעוגנת הפרקטיקה הנהוגה.

בהתאם לכך נקבע כי עלויות השיקום ייקבעו על ידי הקרן באמצעות פרסום מכרז לביצוע עבודות השיקום. לאחר בחירת ההצעה הזוכה תפנה הקרן לבעל המחצבה, ותציע לו לבצע את שיקום המחצבה בתנאי ההצעה הזוכה. במקרה שבעל המחצבה יסרב, הזוכה במכרז יהיה זכאי לבצע את השיקום בהתאם להצעתו. אם בעל המחצבה יבקש לשקם את המחצבה, הוא ישקם אותה בתנאי ההצעה הזוכה, ואילו בעל ההצעה הזוכה יקבל סכום המחושב כאחוז מסוים מהצעתו, כפי שייקבע במכרז.

לסעיף קטן (ז) – על מנת להבטיח כי יתבצע שיקום גם במקרה שבו המכרז נכשל או שבעל מחצבה לא ביצע את השיקום אף שהתחייב לכך, נקבע כי אם לא בוצע שיקום לפי הוראות סעיפים קטנים (ג)-(ו), תהיה הקרן רשאית לפעול לשיקום המחצבה בעצמה או באמצעות אחרים. בנוסח הקיים של הפקודה השיקום במקרה כזה אמור להתבצע בידי רשות הטבע והגנים, אשר זכאית להחזר עלויות מן הקרן, אולם למעשה גם כיום הקרן לשיקום מחצבות היא שמשקמת.

לסעיף 117 המתוקן – זהו סעיף המעתיק את הוראות סעיפים 114 ו-115 לפקודה הקיימת, בהתאמות הנדרשות לתיקון המוצע, ועניינו הקמת ועדת ערר, ומתן זכות לבעל מחצבה לערור נגד הודעת סיום חציבה או הודעת שיקום.

לסעיף 2 – מוצע לקבוע הוראת מעבר אשר תבטיח את המשכיות ורציפות התפקוד של הקרן לשיקום מחצבות, וכן תקבע כי תקנות שהותקנו לפי ס' 120 לפקודה הקיימת, ימשיכו לחול, ויראו אותם כאילו הותקנו לפי סעיף 113 המתוקן.

לסעיף 3 – סעיף זה נועד להסדיר את העברתם של 500 מיליון שקלים חדשים מכספי הקרן להכנסות המדינה (להלן – **מסגרת ההחזר**). מסגרת ההחזר תמשיך לשמש כמקור תקציבי עתידי לפעולות הקרן, בהתאם לתוכניות העבודה שייקבעו על-ידה. בהתאם, הקרן תהיה רשאית להתחייב גם על יתרת מסגרת ההחזר שטרם הושבה לקרן. במהלך שנת תקציב, תגיש הקרן למשרד האוצר דרישות לתשלומים בהם עליה לשאת. ככל שלאחר תשלום הדרישות כאמור, תפחת יתרת הקרן מ-50 מיליון שקלים חדשים, יתקצב משרד האוצר את הקרן, בפרק זמן אשר יאפשר לקרן לעמוד במועדי התשלום המפורטים בדרישות התשלום או בהסכמים עם הקבלנים, לפי העניין, כך שיתרת הקרן תעמוד בכל עת על לא פחות מ-50 מיליון שקלים חדשים, לאחר פירעון התשלומים האמורים.